Statenbrief

Datum
23 juni 2020

Zaaknummer
2019-013422

Inlichtingen
Simone Balhuizen
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Onderwerp
Gelderse Maatregelen Stikstof: tussenstand

Portefeuillehouder
Peter Drenth

Ambitie en thema
Ambitie 1 Samen voor Gelderland
Ambitie 2 Duurzaam
Ambitie 3 Natuur en Cultuur
Ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend
Mobiliteit (Regionale Bereikbaarheid en Regionaal OV)

Doel van deze brief
Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:
de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Op 9 juni 2020 hebben we u geïnformeerd over onze belangrijkste aandachtspunten rondom de landelijke stikstofaanpak van het Rijk. We constateerden dat het Rijk een serieuze stap heeft gezet. Daar zijn we blij mee. Tegelijk zien we dat de 'one size fits all' benadering de Veluwe te veel onder druk zet. De Veluwse natuur blijft kwetsbaar en we zien het risico van het ongecontroleerd en ongecoördineerd wegkopen van stikstofruimte bij Gelderse boeren door allerlei initiatiefnemers uit het land. Daarom de oproep aan het Rijk om samen met ons te gaan voor een maatwerk aanpak Veluwe. We vinden op dit punt aansluiting in het eindadvies van de Adviescommissie Stikstofproblematiek (Commissie Remkes), gepresenteerd op 8 juni jl. Het is nog onduidelijk wat het kabinet, naast de drempelwaarde voor de bouw, over neemt van het advies van de Commissie. We zijn blij te zien dat een maatwerk aanpak voor de Veluwe ook de aandacht heeft gekregen in het Kamerdebat over stikstof op 18 juni 2020.
Ondertussen hebben we zelf ook wat te doen. In december 2019 presenteerden we de contouren van onze aanpak Gelderse Maatregelen Stikstof (GMS) en kondigden we aan te komen met nadere uitwerking (PS2019-902). De afgelopen maanden is samen met onze Gelderse sectorpartijen uit de bouw, mobiliteit, landbouw, natuur, industrie, gemeentelijke regio's en waterschappen hard gewerkt aan een inventarisatie van mogelijke maatregelen over alle sectoren heen voor de Veluwe, Achterhoek en Rijntakken. Daarbij zijn beelden gedeeld over duurzame oplossingen. Met deze brief informeren wij u hierover en schetsen we tevens de stappen voor het vervolg.

Om deze maatregelen uit te kunnen voeren is een bijdrage van alle betrokken partijen nodig. Belangrijk is het verkrijgen van Rijksmiddelen. Hierover moeten nog afspraken worden gemaakt met het Rijk. Daarnaast verkennen wij graag met u de eerste mogelijkheden voor een provinciale bijdrage aan GMS bij het vervolgvoorstel Perspectiefnota (besluitvorming op 8 juli 2020). We staan in deze brief hier kort bij stil. We gaan graag met u beeldvormend (24 juni 2020) en oordeelvormend (1 juli 2020) in gesprek over deze tussenbalans GMS en een mogelijke eerste financiële, provinciale bijdrage. En consulteren we u over onze randvoorwaarden voor het openstellen van extern salderen met agrarische bedrijven met productierechten.

2 Aanleiding

Slimmere en efficiëntere inzet rijksmiddelen: maatwerk in Gelderland
De stikstof aanpak is belangrijk om ook de maatschappelijke en economische activiteiten tijdens het COVID-19 herstel mogelijk te maken. Wij lossen het stikstof probleem in Gelderland niet alleen op, omdat de stikstof neerslag in onze provincie afkomstig is van uitstoot door bronnen in het hele land. Voor het terugdringen van deze uitstoot zijn we dan ook afhankelijk van landelijke (bron)maatregelen die tot een structurele verdunning van de 'stikstofdeken' boven onze provincie moet leiden met de positieve effecten daarvan op de Gelderse natuur. In december 2019 deden we een oproep aan het Rijk (€2mrd). Het Rijk presenteerde haar aanpak in april voor €5,9mrd. Wij zien hierin een groot deel van onze oproep opgenomen. Daar zijn we blij mee. De Rijksmaatregelen zijn noodzakelijk om structureel stikstof ontwikkelruimte vrij te maken voor wonen en werken in Nederland en in Gelderland. Want we lossen het stikstoftekort voor de Gelderse woningbouw niet met onze gebiedsprocessen op. We constateren echter dat deze ontwikkelruimte onvoldoende vrij komt met de rijksaanpak. We vragen om een slimmere en efficiëntere inzet van Rijksmiddelen om deze ontwikkelruimte wel vrij te maken en daarmee o.a. onze woonopgave te kunnen realiseren. We steunen het initiatief voor de landelijke drempelwaarde in de bouw en zijn blij te zien dat het kabinet dit omarmt.
Een slimmere inzet vraagt ook om maatwerk. Daarnaast zijn we van mening dat voor de industrie meer kan. Ook voor de bouw en de binnenvaart is meer nodig. We zien dat de Cie Remkes ook naar deze punten verwijst. Het is onduidelijk wat de landelijke stikstofaanpak van de Gelderse gebiedsprocessen vraagt. Hierover zijn nadere afspraken met het Rijk nodig. Dat geldt voor alle provincies. Hierbij blijven we sturen op eigen verantwoordelijkheden: de gebiedsgerichte aanpak van de provincie kan niet een oplossing zijn voor landelijke problemen. Meten en monitoren vinden we van groot belang. In samenwerking met OnePlanet passen we nieuwe sensortechnologie toe op enkele proeflocaties bij varkenshouderijen en papierfabrieken in Gelderland. Deze technologie stelt de ondernemer in staat om op elk gewenst moment de stikstof uitstoot op bedrijfsniveau in beeld te hebben.
We constateerden al eerder dat een maatwerk aanpak voor de Veluwe nodig is. We roepen de minister van LNV op te komen tot afspraken over een eerlijke stikstofverdeling, investeringen in de Veluwse natuur en slimmere en efficiëntere inzet van landelijke bronmaatregelen waarvan de vrijkomende stikstofruimte ten dele weer gebiedsgericht ingezet kan worden. Hierbij hoort ook een gezamenlijke verkenning naar gewenste ruimtelijke ontwikkelingen op en rond de Veluwe met aandacht voor landbouw, RES, klimaat, water en wonen in balans met de natuur. Oftewel wat natuur inclusieve ruimtelijke inrichting in de praktijk kan betekenen.

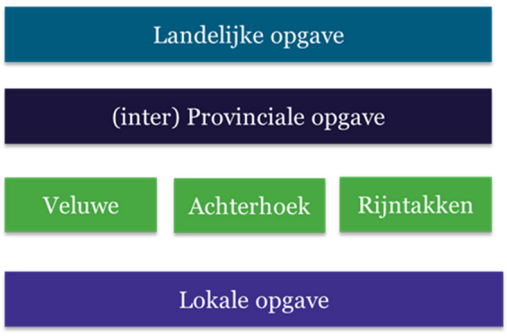
De Gelderse stikstof opgave
Het kabinet stelt een landelijke emissiereductie van 26% voor en Cie Remkes 50% in 2030. Het kabinet wil 50% van de stikstofgevoelige N2000 hectaren per 2030 op de kritische streefwaarde voor stikstof krijgen. Cie Remkes stelt dat dat 100% moet zijn in 2040. Afrekenbare doelen zijn belangrijk. Een verdere verduurzaming van alle sectoren, in balans met de natuur, is ook noodzakelijk. Stikstof is meer dan een systeemdiscussie over procenten en streefwaarden. Het gaat om economische existentie van ondernemers en het voortbestaan van plant- en diersoorten. Economische activiteiten zonder natuur willen we niet, natuur zonder economische activiteiten kan niet. Wat betekent 100% van de Veluwse natuur op de kritische depositie waarde (KDW) voor een duurzame landbouw in Gelderland? Is 50% emissie reductie in de Rijntakken noodzakelijk voor de natuur? Is droogte impactvoller op de natuur en landbouw in de Achterhoek dan stikstof? Dit vergt maatwerk onderzoek in de Veluwe, Achterhoek en Rijntakken. Kortom, in een gebiedsgerichte aanpak is maatwerk en verbinding tussen de verschillende duurzaamheid- en klimaatopgaven van belang. Dat werken we op basis van voorliggende verkenning van maatregelen de komende maanden verder uit. Doelstellingen horen hierbij om met elkaar te bepalen wanneer we succesvol zijn. Die bepalen we gezamenlijk, als Gelderse partners, op basis van de behoefte in het gebied. Wij verwachten dat de landelijke inspanningen en de reductie van de landelijke stikstofdeken boven onze provincie hieraan bijdragen.

3 Bestaand beleid c.q. kader

Belangrijke kaders zijn onder meer de Wet natuurbescherming en de Omgevingsvisie.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Duurzaam toekomstperspectief Gelderse sectoren
Zoals hierboven aangegeven vraagt stikstof om een structurele, landelijke aanpak. Daarnaast is er ook een provinciale aanpak GMS (*zie figuur 1*); wat kunnen we in Gelderland doen voor de Gelderse natuur en Gelderse ontwikkelruimte? Hierin pakken we onze eigen verantwoordelijkheid: wat kunnen we zelf om de stikstof uitstoot in Gelderland te verlagen, de Gelderse natuur sterker te maken en Gelderse ontwikkelingen te faciliteren? De uitvoering doen we gebiedsgericht. We zien GMS in het verlengde van de landelijke aanpak. We doen geen dingen die het Rijk ook al doet.

Figuur 1

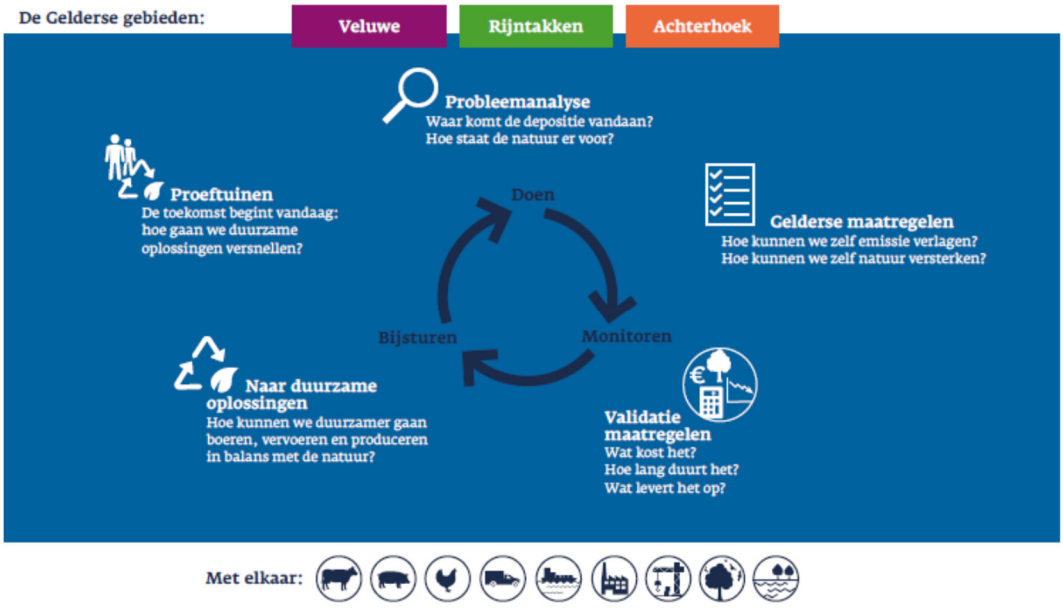
Onze Gelderse inspanningen zijn voor Gelderse ontwikkelingen. De stikstofopbrengst met GMS stoppen we in onze Gelderse bank voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen in onze provincie. Op dit moment zijn we aan het uitwerken hoe deze bank het beste kan functioneren. Daarbij denken we aan een adviserende rol voor de Gelderse partners in de prioritering welke projecten, waarbij de bestaande mitigerende maatregelen onvoldoende ruimte bieden, aanspraak kunnen maken op stikstofruimte in de bank. Met onze provinciale aanpak Gelderse Maatregelen Stikstof willen we natuur, wonen en werken in Gelderland weer vlot trekken. Hierbij hoort een hernieuwde balans tussen welvaart en draagkracht van de natuur. Vanuit een

duurzaam toekomstperspectief voor alle betrokken sectoren, met het accent op innovatie. De volgende uitgangspunten staan hierbij centraal:

1. Een integrale, gebiedsgerichte aanpak met focus op een clustering van N2000 gebieden Veluwe, Achterhoek en Rijntakken; wat is daar het stikstofprobleem, wat zijn daar de kansen voor verduurzaming;
2. Een pakket aan bronmaatregelen en natuurherstelmaatregelen in Gelderland die bijdraagt aan een structurele stikstofdaling en sterker maken van de natuur. Hierbij zijn de natuurmaatregelen van belang voor de instandhouding van soorten. De bronmaatregelen zien wij als mitigerende maatregelen om stikstofruimte te creëren. Evenwicht tussen beiden is uitgangspunt omwille van juridisch houdbaarheid;
3. Samengesteld voor en door partners in de Gelderse industrie, bouw, landbouw, mobiliteit en natuur die hier een tastbare bijdrage aan kunnen leveren. Waarbij de waterschappen en gemeenten belangrijke partners zijn in de uitvoering;
4. Stikstof wordt ingezet als 'versneller', gebiedsgericht, in verduurzaming van de landbouw, industrie, bouw en mobiliteit (o.a. door een proeftuin aanpak voor en door ondernemers). Maar ook als versneller in maatschappelijke opgave als droogte en in de gebiedsagenda's en regio deals.

Gelderse verkenning

De afgelopen maanden is met meer dan 65 sector partners uit de natuur, bouw, mobiliteit, landbouw, industrie, waterschappen en de regio's gewerkt aan verkenning van de stikstof- en verduurzamingopgave voor de Veluwe, Achterhoek en Rijntakken en een inventarisatie van mogelijke maatregelen voor de komende jaren. Zie hieronder de aanpak die we daarbij hanteren. De plannen van de sector partners zijn hierbij het vertrekpunt geweest. Hiermee brengen we de opgaven van alle betrokken partners in Gelderland bijeen en stemmen we ze op elkaar af. Zo vullen wij onze provinciale regierol in. De voorliggende verkenning (zie bijlage) is een tussenresultaat van dit proces.

Naar duurzame, gebiedsgerichte oplossingen
Stikstof vraagt om een duurzame aanpak om te zorgen dat we niet blijven dweilen met de kraan open. Uit de gesprekken met de Gelderse partners zien we de volgende richting in verdere verduurzaming ontstaan van de drie gebieden Veluwe, Achterhoek en Rijntakken. De eerste inventarisatie van maatregelen (*zie bijlage*) ondersteunt deze richting. Verdere uitwerking naar een definitieve uitvoeringsagenda voor de gebieden volgt de komende maanden. Wij nemen u graag mee in deze vervolgstap voordat definitieve keuzes en afspraken met onze Gelderse partners worden gemaakt.

Duurzame ontwikkeling Veluwe: De Veluwe kent een enorme stikstofoverschrijding. Dit vraagt om een robuustere natuur. We zetten daarom in op versneld herstel. Op de flanken van de Veluwe zien we natuur en agrarisch gebruik. Daar komt schoon kwelwater naar boven. Grondgebonden landbouw en de wateropgave gaan hand in hand; hydrologische maatregelen zijn belangrijk voor het aanpakken van droogte en van stikstof. Hoe houden we water vast en infiltreren we water? We onderzoeken of klimaatbestendiger landbouw en natuur meer kans krijgen als functies en peil beter op elkaar worden afgestemd. De landbouw is op en rondom de Veluwe sterk vertegenwoordigd en belangrijk voor de leefbaarheid van het platteland en de plattelandseconomie. De verschillende sectoren binnen de landbouw hebben plannen opgesteld om hun sector verder te extensiveren en te verduurzamen. De reductie van emissies, zoals geur, fijnstof en ammoniak, vormt in deze plannen een belangrijke doelstelling. We zetten in op versnelde doorvoering hiervan samen met de partners. Voor de uitvoering zien we een grote rol voor landbouw coöperatieven. Wij vinden het belangrijk dat er een toekomst blijft voor de Gelderse boer en we zullen dan ook inzetten, samen met de gemeenten, op gebiedsgericht werken, met aandacht voor de plattelandsstructuur ter plaatse. Bouwen en wonen dicht bij de Veluwe is een belangrijke opgave. Stikstof wordt onderdeel van de integrale afwegingen voor woningbouwbehoeften; waar zitten de mogelijkheden, in balans met de natuur? Een landelijke drempelwaarde voor de aanlegfase in de bouw helpt hierbij. De verduurzaming van de papier en kartonnage industrie, metaalindustrie en keramische industrie draagt bij aan de lange termijn stikstof opgave en energietransitie in dit gebied. Ook hier rekenen we de roadmaps voor energietransitie door op stikstof; hoeveel CO_2 en stikstof winst kunnen we behalen? We gaan voor 0 -emissie bevoorrading via de weg van de binnensteden Apeldoorn en Ede vanaf 2025. We verkennen welke emissie doelstelling voor de aan- en afvoer van bouwmateriaal maximaal haalbaar is. Voor de deelgebieden Agrarische Enclave, Gelderse Vallei, Noord Veluwe en IJsselvallei zijn daarnaast specifieke opgaven voor natuur en landbouw geformuleerd (*zie bijlage*).

Duurzame ontwikkeling Achterhoek: In de Achterhoek zetten we in op de verdere uitrol van natuur inclusieve landbouw en verdere extensivering van grondgebonden agrarische bedrijven. We investeren in de verdere kennisontwikkeling en organisatorisch vermogen van agrarische collectieven, gericht op de integrale opgave landbouw, natuur en water. Tegelijkertijd werken we met de varkenshouderij aan verduurzaming en een perspectief voor de blijvende boer. N2000-herstelmaatregelen worden uitgevoerd in 2020 en 2021. De N2000-Beheerplannen worden verder geactualiseerd. Hierbij kijken we naar de effecten van de natuurherstelmaatregelen die zijn uitgevoerd en naar maatregelen die nog nodig zijn voor robuust systeemherstel van deze natuurgebieden. Het staat vast dat hierbij de wateropgave een cruciale rol speelt in de verdere gebiedsontwikkeling in de Achterhoek, zowel voor de landbouw en natuur, als

de overige economische sectoren zoals de industrie. Met de partners uit de natuur, landbouw en Waterschappen komen we tot een nadere gebiedsanalyse waarbij we de volgende opgaven in kaart brengen met elkaar: natuuropgave, de varkensondernemers die willen verduurzamen en melkveeboeren die verder willen extensiveren en de wateropgave. Om vanuit dit inzicht te kijken hoe we activiteiten kunnen combineren.

Duurzame ontwikkeling Rijntakken: Afgelopen jaren zijn al veel natuurprojecten langs de grote rivieren uitgevoerd. Aanvullend moeten nog belangrijke Natura2000-maatregelen worden genomen. Wij willen de uitvoering van de natuurbeheerplannen versnellen en werken hiervoor uitvoeringsstrategie uit. Gronden in uiterwaarden zijn landbouwkundig niet optimaal en liggen grotendeels binnen Natura2000-Rijntakken. Natura2000-Rijntakken leent zich daarom goed voor grondgebonden landbouw met weidegang voor de melkveehouderij. Daar zetten we op in. Zo zoeken we naar combinaties van natuur en landbouwfuncties. We werken aan een verdere verduurzaming van de glastuinbouw. Water is randvoorwaardelijk voor landbouw en natuur. Ook hier zoeken we naar betere afstemming tussen waterpeil en functies. Tot 2050 gaan de Waterschappen aan de slag met waterveiligheidsmaatregelen in het rivierengebied. Stikstof wordt vanaf nu expliciet aan de integrale aanpak toegevoegd evenals de extensiveringsopgave vanuit de landbouw om te kijken waar de kansen en mogelijkheden liggen. Een derde van de afstand die de binnenvaartschepen door Nederland afleggen lopen via de Gelderse vaarwegen. Provincie en gemeenten in het gebied trekken samen op om afspraken te maken met het verantwoordelijke ministerie over de verduurzaming van de binnenvaart. Daarnaast hebben we het initiatief genomen voor een verduurzamingsonderzoek samen met het Expertise en Innovatie Centrum Binnenvaart. De provincies in het midden en zuiden van het land doen mee aan dit Gelderse initiatief. De uitkomsten worden in de tweede helft van 2020 verwacht. De verduurzaming van de metaalverwerkende en keramische industrie draagt bij aan de lange termijn stikstof opgave en energietransitie in dit gebied. We verwachten dat de effecten van emissie besparende maatregelen in deze industrie tot aan de Noord Veluwe meetbaar zijn. We rekenen de roadmaps voor energietransitie door op stikstof; hoeveel CO_2 en stikstof winst kunnen we behalen? Ook hier gaan we voor 0 -emissie bevoorrading via de weg van de binnensteden Arnhem en Nijmegen vanaf 2025. Voor de woningbouwopgave in dit gebied werken we met de partners uit de bouw aan de Groene Koers: circulair bouwen met elektrisch bouwmaterieel. Stikstof wordt onderdeel van de integrale afwegingen voor woningbouwbehoeften; waar zitten de mogelijkheden, in balans met de natuur? De landelijke drempelwaarde voor de bouw helpt hierbij.

In bovengeschetste ontwikkelingen komen verschillende maatschappelijke opgaven samen waaronder klimaat, wonen, energie, Agrifood en water (droogte). We zien stikstof als versneller in de realisatie van deze opgaven. We zetten in op slimme combinaties van maatregelen in de nadere uitwerking richting een integraal, gebiedsgericht uitvoeringsplan voor de Veluwe, Achterhoek en Rijntakken. Zonder concessies te doen aan het tempo in de uitvoering. We maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van bestaande netwerken in de gebieden.

Proeftuinen

Op verschillende plekken in de regio's wordt al gewerkt aan bovenstaande ontwikkelingen. Deze proberen we vanuit GMS te ondersteunen waar nodig. Zo brengen we de provinciale en

regionale opgaven samen, waarbij ieder zijn eigen verantwoordelijkheid heeft en houdt. In de bijlage is een overzicht van deze proeftuinen opgenomen die door de regio's worden opgepakt. We verbinden GMS ook aan het programma biodiversiteit: daar waar we stikstofkansen zien binnen dat programma brengen we in beeld hoe we elkaar onderling kunnen versterken.

Gelderse maatregelen voor innovatie

De afgelopen maanden hebben hard gewerkt aan een inventarisatie van mogelijke stikstof- en natuurmaatregelen voor de Veluwe, Achterhoek en Rijntakken. De plannen van de sector partners zijn hierbij het vertrekpunt geweest. Hiermee brengen we de opgaven van alle betrokken partners in Gelderland bijeen en stemmen we ze op elkaar af. Voor de uitkomsten van deze verkenning verwijzen we graag naar de bijlage. Deze maatregelen zijn gericht op innovatie: hoe kan het slimmer en beter? Dit vraagt een actieve bijdrage van alle partners. Bijvoorbeeld bij het door rekenen van de energie roadmaps op stikstof besparingen in de industriesector, het door vertalen van de Groene Koers Gelderland naar stikstofopbrengst met de bouwpartners, natuurherstelmaatregelen met de natuurpartners (zie ook PS2020 - 228) en 0-emissie bevoorrading van onze binnensteden met de mobiliteit- en bouwsector. Daarnaast werken we met onze agrarische partners aan concrete extensiveringsmaatregelen en innovatie gericht op verdere emissiereductie. Hieraan koppelen we de natuuropgave en de inspanningen van de Waterschappen. De regio's spelen een belangrijke rol in de uitvoering. De Gelderse partners hebben hierop hun commitment uitgesproken. Het realiseren van de stikstofopgave in combinatie met ambities op andere gebieden als klimaat, droogte, verduurzaming landbouw en energietransitie bijvoorbeeld vraagt ook om een eigentijdse aanpak om tot zaken te komen met elkaar. Het gaat hierbij niet alleen om geld, maar ook over de inzet van beschikbare fysieke ruimte of gecombineerde prestatie afspraken bijvoorbeeld. Dit werken we graag de komende tijd verder uit samen met onze sector partners. Op welke maatregelen we uiteindelijk gaan inzetten is afhankelijk van de uitkomsten van de validatie de komende maanden. We nemen u daar graag in mee. Zie ook de vervolgstappen hieronder.

Aan de slag met GMS

Ondertussen zien we mogelijkheden om, vooruitlopend op bovenstaande uitkomsten, al aan de slag te gaan met elkaar. Hiervoor zijn financiële middelen nodig. Concreet willen we graag met de volgende zaken starten:

Onderzoeksgeld voor verduurzaming bouw, binnenvaart, industrie en maatwerk Veluwe - €2,5 mln.

Met de Gelderse partners uit de bouw zien we mogelijkheden om de stikstofuitstoot tijdens de bouw en de bouwlogistiek verder te verlagen (in lijn met het eindadvies van de cie Remkes). Hiervoor heeft de sector zelf de Groene Koers Gelderland opgesteld. We willen nader valideren welke stikstof daling hiermee bereikt kan worden in Gelderland en welke aanvullende maatregelen we nog kunnen treffen voor bouwen bij de natuur. Hiervoor vragen we onderzoeksgeld. Ondertussen zijn we een eerste verkenning gestart rondom verduurzaming van de binnenvaart (onderdeel van ons verduurzamings-programma mobiliteit). Hiervoor werken we samen met het Expertise en Innovatie Centrum Binnenvaart. Acht andere provincies hebben zich aangesloten bij dit Gelders initiatief en dragen bij. Om dit onderzoek verder te brengen naar een concreet pakket aan maatregelen om met het verantwoordelijke ministerie van

I&W over in gesprek te gaan is aanvullend budget wenselijk. Met de Gelderse partners uit de keramische industrie, papier en kartonnage industrie en metaalverwerking willen we de roadmaps voor de energietransitie valideren op stikstofkansen. Tot slot zijn we voornemens een analyse op te starten naar een nadere invulling van de landelijke bronmaatregelen aangevuld met GMS in een maatwerk aanpak Veluwe. Hoe kunnen de landelijke bronmaatregelen slimmer en efficiënter worden ingezet ten gunste van de Veluwse natuur, Gelderse economie en Nederlandse initiatieven die voor stikstof afhankelijk zijn van de Veluwe? We onderzoeken hiermee hoe een gebiedsgerichte verbinding tussen landelijke en provinciale stikstofopgave de kosteneffectiviteit en realistisch doelbereik kan vergroten. Ook hiervoor is onderzoeksgeld nodig.

Duurzame kalversector - €10 mln. innovatie en €20 mln. bedrijfsbeëindiging
Wij willen de komende maanden in gesprek met ondernemers in de kalversector, oftewel keukentafelgesprekken. Dit om de wensen en mogelijkheden van de ondernemer in beeld te brengen voor innovatie, alternatieve verdienmodellen of eventuele bedrijfsbeeinding. Wij kijken hoe we dit samen met de gemeenten kunnen oppakken. Wij stellen u voor €20 mln. eigen middelen in te zetten voor vrijwillige bedrijfsbeëindiging van kalverhouderijen die geen duurzaam toekomstperspectief meer zien mede door de economische gevolgen van de COVID-19 crisis. De Rijksmaatregelen rondom vrijwillige beëindiging veehouderijen is gericht op sectoren met productierechten. De kalversector hoort daar niet bij en valt dus niet binnen deze landelijke regeling. Ook vragen we om €10 mln. voor innovatie in deze sector. Aan innovatie draagt de sector ook zelf bij, conform hun eigen sectorplan. Met deze middelen zetten we in op een duurzaam toekomstperspectief voor de kalversector. Innovatie in de sector is primair gericht om emissiereductie maar ook het verbeteren van dierenwelzijn. Met het innovatiebudget faciliteren we een duurzame omslag naar verbeterde staltechnieken. Door hiermee proefbedrijven te faciliteren komt de sector tot nieuwe stalsystemen die landelijk erkend kunnen worden. Dit is nodig voor de sector om aanspraak te kunnen maken op Rijkssubsidie. Dat is nu nog niet het geval. Daarnaast creëert bedrijfsbeëindiging stikstof ontwikkelruimte die verdere innovatie in de sector faciliteert en mogelijk ruimte biedt in de Gelderse stikstofbank voor diverse Gelderse economische en maatschappelijke initiatieven waaronder woningbouw.

Regeling Slimme en Schone duurzame productielocaties - €1mln
De regeling Slimme en Schone duurzame productielocaties is een vervolg op de succesvolle regeling “Slimme en Schone Demonstratiefabrieken (2018)”. De regeling is ervoor bedoeld om ondernemers te stimuleren slimme en duurzame technologieën toe te passen en te verbeteren bij bedrijfsopschaling of nieuwvestiging. Ondernemers kunnen hiervoor een subsidie van maximaal €200.000 ontvangen. Binnen de vier circulaire hoofdstromen (‘tegels’) wordt de sector uitgedaagd voor projecten met meetbare impact op grondstoffen, stikstof, CO_2 en economie. Dit kunnen projecten zijn in de bouw, agrofood, industrie of afval. Hierbij speelt ICT vaak een belangrijke rol waarmee ook de link wordt gelegd naar digitalisering. Bij nieuwbouw moeten bedrijven kunnen aantonen dat er 25% minder NOx uitstoot plaatsvindt ten opzichte van conventionele bedrijven. Bedrijven die willen opschalen moeten kunnen aantonen dat dit in ieder geval niet leidt tot extra NOx emissie. De exacte NOx emissiereductie is afhankelijk van de kwaliteit van de aanvragen. De regeling sluit goed aan bij de GMS om innovaties binnen de industrie te stimuleren in combinatie met de CO_2-reductie en de duurzaamheidsopgave.

Volgende stappen
We gaan de geïnventariseerde maatregelen nader valideren. En zetten de onderzoeksvragen uit. Om in het derde kwartaal 2020 de uitkomsten hiervan met u te bespreken. En te komen tot gecommitteerde en gerichte afspraken voor de uitvoering voor de periode 2020-2025. Het succes van onze gezamenlijke aanpak wordt bepaald door het aantoonbare effect buiten. Hoe voeren we uit? Wie doet wat? Hiervoor komen we met een plan van aanpak. Waarin ieder zijn rol en bijdrage heeft. De gemeentelijke regio's voelen de urgentie om haast te maken. En willen in de gemeenten en in de regio aan de slag. Hierover maken we met elkaar de komende maanden afspraken. We roepen de regio's op gezamenlijk te werken aan een voorstel voor de uitvoering. Waarbij wij vanuit onze provinciale regierol op zullen blijven sturen, samen met de regio's, voor gebied overstijgende samenhang in onze provincie.

Jacht op stikstof voorkomen: voorwaarden aan extern salderen
In onze brief aan u van 9 juni 2020 deelden wij met u de zorg over een Wild West op de Veluwe. Veel initiatiefnemers buiten Gelderland zijn afhankelijk van stikstofruimte op de Veluwe. Door de Rijks-maatregelen komt onvoldoende stikstofruimte voor deze initiatieven vrij. Hierdoor gaan initiatiefnemers zelf op pad te in de Veluwe om te kijken of stikstofruimte bij Gelderse boeren opgekocht kan worden. Wij zien met deze ongecontroleerde en ongecoördineerde opkoop grote risico's ontstaan waaronder leegstand, verloedering van het landschap, onvoldoende ontwikkelruimte voor de agrarische sector en speculatieve opkoop. Wij vinden het van groot belang dat er voldoende waarborgen zijn tegen deze ongewenste ontwikkelingen. De minister wijst ook op deze mogelijke effecten. We vragen de minister hierover met ons afspraken te maken. Dit is voor ons randvoorwaardelijk voordat we deze salderingsmogelijkheid via provinciaal besluit mogelijk maken. Mogelijke oplossingsrichtingen hierbij zien we in zonering (in bepaalde gebieden mag wel/niet opgekocht worden), afspraken over behoud van stikstof ontwikkelruimte in het gebied met daarin expliciet aandacht voor behoud stikstofruimte voor de agrarische sector om de omslag naar biodiversiteit en natuur inclusieve landbouw te kunnen maken. We consulteren u graag op dit punt. Het on hold houden van deze maatregelen tot nadere orde heeft ook effect op Gelderse initiatieven. We proberen in gesprek met aanvragers te komen tot alternatieve oplossingen. Dat zal niet in elk geval op de korte termijn uitkomst kunnen bieden.

Gelderse woningbouw vertraagd: aanvullende afspraken met Rijk nodig
In november 2019 kondigde het Rijk onder andere snelheidsbeperkende maatregelen af om met de stikstofopbrengst de bouw van 75.000 woningen in 2020 mogelijk te maken. Ondertussen is duidelijk geworden dat afgekondigde maatregelen onvoldoende stikstofruimte opleveren in Gelderland. Zo komen wij voor alleen dit jaar al voor 3000 woningen uit ons Gelders woonprogramma stikstofruimte te kort. We hebben niet de verwachting dat dit voor de woningbouw volgend jaar anders zal zijn. Terwijl we in de realisatie van de 80.000 woningen per 2030 juist nu een versnelling willen maken. De omvang van dit probleem is zo groot dat wij dat in Gelderland niet kunnen oplossen. Niet met onze GMS-stikstofbank en ook niet met extern salderen: het gaat om zo veel plekken waardoor een groot aantal boeren nodig is die willen stoppen om ruimte te maken. Met als consequentie dat veel stikstofruimte weglekt en de hierboven geschetste risico's zich voordoen. Bovendien drijft deze vraag de stikstofrechten zo op dat dit betaalbare woningen onder druk zet. Het kan niet anders dan dit structureel op te lossen. Daar was uiteindelijk ook het landelijk register voor bedoelt. Wij vragen het Rijk niet van die doelstelling af te wijken daar waar het nu lastig wordt.

Wij vragen het ministerie van BZK en LNV om aanvullende afspraken. We zien mogelijkheden dit binnen het landelijke pakket aan maatregelen te doen. We vragen dus niet om meer geld, maar wel een slimmere en efficiëntere inzet van landelijke maatregelen binnen de €5,9mrd om de Rijks belofte voor de woningbouw na te kunnen komen. Dit hebben we nodig voor de realisatie van de woonopgave in Gelderland.

5 Financiële consequenties

Voor besluitvorming over de hierboven gevraagde financiële middelen verwijzen we naar het besluitvormingstraject rondom het vervolgvoorstel op de Perspectiefnota d.d. 8 juli a.s.

6 Proces en evaluatie

Op de korte termijn zien wij de volgende afstemmingsmomenten met uw Staten rondom GMS:

- Beeldvormende sessie Provinciale Staten op 24 juni
- Oordeelvormende sessie Provinciale Staten op 1 juli
- Besluitvorming Provinciale Staten inzake vervolgvoorstel Perspectiefnota 8 juli
- Derde kwartaal uitkomsten validatie en plan van aanpak uitvoering GMS

Gedeputeerde Staten van Gelderland
John Berends - Commissaris van de Koning
Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlage:
Concept uitvoeringsagenda versie juni 2020
Probleemanalyse